

„Societate, știință, politică științei” — Sesiune de comunicări, iunie 1987

În organizarea Academiei de Științe Sociale și Politice și a Asociației oamenilor de știință s-a desfășurat la București, în ziua de 5 iunie 1987, o sesiune științifică de comunicări cu tema „Societate, știință, politică științei”. Lucrările sesiunii fac parte din programul de acțiuni inițiate de Comisia de politică științifică din cadrul A.O.S. La lucrările sesiunii au participat numeroși oameni de știință, cadre didactice din învățământul superior, cercetători, cadre de conducere din domeniul științei și tehnologiei.

Propunându-și ca obiectiv central aprofundarea unora din problemele esențiale ale raporturilor complexe între societate, știință și politică științei în epoca contemporană, în societatea noastră socialistă, sesiunea și-a concentrat lucrările pe un număr de teme, începând cu cele privind locul, rolul și funcțiile științei în societatea socialistă românească, principiile politicii partidului și statului nostru în domeniul științei și continuând cu cele privind condițiile creației și descoperirilor științifice în actuala etapă de desfășurare a RST, relațiile dintre știință, tehnologie, dezvoltarea economico-socială și sistemele de valori ale societății socialiste, strategiile de organizare și conducere a activității de cercetare științifică — dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic în toate sferile și domeniile vieții economice și sociale, precum și unele probleme ale dezvoltării științei înseși în prezent și în perspectivă, ca subsistem social al sistemului social global, având drept principală menire producerea stocului de cunoștințe și a mijloacelor de acțiune necesare progresului continuu ascendent al sistemului social ca atare.

În acest cadru au fost reliefate cu pregnanță preocupările constante ale partidului nostru, personal ale Secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, de a statua știința și dezvoltarea științifică ca factori fundamentali ai dezvoltării economice și sociale creându-se condițiile necesare pentru promovarea cercetării științifice originale, pentru dezvoltarea potențialului tehnico-științific național și organizarea acestuia în așa fel încât o parte din ce în ce mai mare din necesarul de progres tehnic să fie satisfăcută prin forțe proprii. Aceste orientări au fost accentuate și aprofundate în etapa trecerii de la dezvoltarea extensivă la dezvoltarea intensivă cînd cercetarea tehnico-științifică românească este chemată să se situeze din punct de vedere al conținutului și realizărilor la nivel mondial, iar din punct de vedere al eficienței practice concrete să își sporească semnificativ aportul la soluționarea corespunzătoare a tuturor problemelor ridicate de înaintarea patriei noastre pe drumul fâuririi societății socialiste și comuniste (Gavrila Sonea).

Pornindu-se de la teza că, în etapa actuală a dezvoltării omenirii știința reprezintă cea mai puternică forță a progresului economic și social, în cadrul sesiunii au fost subliniate, de asemenea, principiile politicii partidului în domeniul științei, care pentru a-și putea îndeplini misiunea și funcțiile trebuie să fie astfel organizată și să se desfășoare în așa fel încât cercetarea științifică să devanseze dezvoltarea economică și socială, să contribuie la elaborarea bazelor de soluții proprii și de variante de soluții pe care le antrenează progresul economic, tehnologic, social și cultural al societății noastre, să promoveze în mod sustinut cercetarea teoretică, fundamentală concomitent cu cea aplicativă, accentuînd caracterul interdisciplinar, interinstituțional și prospectiv al investigațiilor și o tot mai organică integrare a științei cu învățământul și practica economică, social-politică și cultural-educatională. Între principiile de bază ale politicii științei românești contemporane se situează și principiul participării democratice, fără nici o barieră a tuturor membrilor societății, atât la creația științifică cît și la implementarea practică a cuceririlor științei, principiul umanismului științei, pusă în slujba nevoilor și intereselor legitime ale persoanelor, grupurilor sociale, națiunilor și statelor, pentru o lume mai bună și mai dreaptă, o lume a păcii, cooperării și înțelegerii reciproce. (Nicolae Gogonea).

O altă direcție de dezbateră a fost consacrată condițiilor actuale ale creației științifice. Cuceririle recente ale informaticii au un impact profund asupra muncii științifice sesizabil în plan epistemologic, al logicii științei, al tipului de activitate care are drept produs descoperirea științifică, al raportului cercetător-echipă. Deși un volum important din activitățile specifice demersului de cercetare științifică pot fi algoritmizate și realizate automat de calculatorul electronic, economisind astfel o mare cantitate de muncă socială, totuși rolul omului de știință, intuiția și creativitatea sa nu pot fi substituite total. În noile condiții, acestea intervin mai concentrat și mai subtil, cel puțin în faza inițială de selectare a datelor și ipotezelor și faza finală de interpretare. Calculatorul personal — intrat recent în dotarea oamenilor de știință —

readuce în actualitate formula clasică de cercetare bazată pe comunicarea directă în grup restrâns și pe implicarea personală a cercetătorului, redevine un „artizan” al căutării adevărurilor (Mircea Malița).

În procesul creației științifice, al aplicării în societate a rezultatelor și a difuzării ei mai largi a realizărilor un rol important îl joacă comunicarea. Existența unor blocaje în domeniul comunicării informației în știință și tehnologie este datorată, printre altele, și excesului de specializare, în general concepției că procesele de comunicare funcționează de la sine, fără a fi nevoie de vreo preocupare specială în această direcție. Au fost sugerate o serie de căi în vederea deblocării, stimulării, perfecționării proceselor de comunicare din domeniul științei și tehnologiei:

1. asigurarea condițiilor de receptare tehnică a noilor tehnologii: ridicarea nivelului de pregătire inginerască, crearea unui echilibru judicios între cunoștințele teoretice și cele practice, inițierea unor procese de învățare organizațională având ca obiect introducerea noilor tehnologii etc;
2. analiza critică a metodelor actuale de comunicare și promovarea creșterii gradului de accesibilitate a limbajelor specializate, promovarea „genului scurt”, a formelor de comunicare creativă directă, modernizarea literaturii de specialitate etc.;
3. stimularea comunicării între specialiști prin „antrenamente raționale” specifice, constituirea unor echipe ad-hoc orientate pe produse sau procese, și în general crearea unor structuri flexibile în creația tehnologică (Ion Crișan).

Un grup de comunicări a dezbătut sub diferite aspecte relațiile dintre știință, tehnologie, dezvoltarea economico-socială, și sistemul de valori ale societății.

O perspectivă nouă asupra procesului de inovare tehnologică ca mod specific de interacțiune între știință, societate și industrie a rezultat din combinarea originală a teoriilor lui Kondratiev (marile cicluri conjuncturale cu o durată de circa jumătate de secol, la care este supusă dezvoltarea economică), Schumpeter (dinamica procesului de inovare tehnologică: concentrarea sa în inovații majore care apar în mod discontinuu dar regulat), Giarini și Louberge (teza incertinții actuale a ritmului inovațiilor în industrie), Gille (caracteristica de coerență a sistemului tehnic al societății care face ca întreg sistemul să se alinieze unei schimbări produse în cadrul său, fie aceasta o inovare tehnologică sau un blocaj). Concluzia care rezultă este că „ciorchinii de inovări fundamentale pe care s-au dezvoltat sistemele tehnice postbelice au intrat în faza de saturație tehnologică punând ansamblul sistemului tehnic în situație de blocaj și conducând ansamblul sistemului social în situație de criză” (Călin Mihăilescu).

Problematica discutată a fost particularizată pentru industrie și agricultură. În cadrul primei direcții au fost abordati unii din factorii cu rol esențial în promovarea și difuzarea inovației tehnologice în viața socială: sistemele specializate pentru producția de tehnologie. Acestea se caracterizează printr-o serie de trăsături specifice de organizare și conducere față de situația întreprinderilor industriale presupunând raporturi interne și externe care să le permită realizarea funcției de explorare a „orizontului tehnologic” și de transformare a acestuia în „resursă de dezvoltare”. Alegerea unei anumite strategii de structurare organizațională implică evaluarea prealabilă a dimensiunilor economice, sociale, politice și tehnologice și a naturii și complexității măsurilor ce urmează a fi realizate (George Cojocaru).

În continuare au fost prezentate o serie de dimensiuni ale sistemelor avansate de producție, cu referire la asigurarea funcțiilor de flexibilitate și transport a sistemelor complet automatizate, diminuarea și în perspectivă eliminarea stocurilor de materii prime și materiale pentru producție. În paralel au fost discutate mijloacele moderne de conducere, definite prin conceptul de sisteme informatice pentru birotică (poșta electronică, videotex, sisteme telefax, sisteme de micrografie și regăsire automată a informației asistate de calculator) (Adrian Gheorghe).

În agricultură, procesul dialectic al relațiilor cercetare-producție este caracterizat de aspecte ca: a. nivelul tehnico-științific, cultural al exponentului „cererii de știință” condiționează utilizarea deplină a rezultatelor științifice; b. modul de preluare a rezultatelor și de aplicare a lor are un efect important asupra producției de știință, putând să o stimuleze sau, dimpotrivă, să o inhibe. Aplicarea progresului tehnic este rapidă și eficientă dacă se acționează din perspectiva celor trei laturi ale acesteia: produs al științei, resursă materială nouă, capacitatea receptorului de a îngloba noul (Dumitru Teacă).

Caracterul dialectic al relațiilor cercetare-producție se manifestă nu numai în agricultură. O problemă fundamentală pentru promovarea științei în general este gradul în care societatea este pregătită pentru un asemenea proces, mai cu seamă atitudinea cadrelor de conducere. Ar fi util — s-a subliniat — un inventar al barierelor care fac ca o serie de cercetări concrete să nu-și găsească locul și aplicarea în practică.

Semnificația completă a fenomenelor din arile știință, tehnologie, dezvoltare economico-socială și a interrelațiilor lor poate fi dobândită numai prin raportarea la sistemul de valori al societății și evidențierea modelului de reprezentare a acestora. Actualul model „știință lingă știință”, tehnologie lingă tehnologie, acțiune lingă acțiune, obiect de învățămînt lingă obiect de învățămînt, a apărut prin promovarea seturilor de adevăruri științifice drept valori absolute, rupînd natura de societate, pierzînd din vedere semnificațiile globale ale diferitelor fenomene din realitate. Alternativa propusă este refacerea unității acțiunea locală gîndită din perspectivă

globală, abordarea specializării din perspectiva globalității, unitatea problemelor sociale cu cele ale naturii, rolul cooperării, comunicării. În mod corespunzător raportarea se face de astă dată la întregul sistem de valori al omului (Oscar Hoffman).

Operaționalizarea diferitelor principii afirmate, trecerea de la nivelul discursului la cel al acțiunii efective reprezintă una din sarcinile activității de conducere din domeniul științei și tehnologiei. Rolul esențial al științei și tehnologiei pentru dezvoltare, și necesitatea realizării efective a acestui rol, experiența de conducere existentă, asemănarea doar parțială cu problemele de conducere în economie constituie argumente convingătoare în pledoaria pentru constituirea bazelor teoretice și metodologice proprii ale conducerii activității în domeniul științei și tehnologiei. Au fost prezentate în continuare unele demersuri metodologice, adecvate diferitelor niveluri de semnificație ale sistemului științei și tehnologiei și proceselor specifice: programarea realizării proiectului de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică (CS + DT), stabilirea obiectivelor CS + DT ca etapă esențială în conducerea activității la nivelul organizației specializate, stabilirea priorităților-problemă crucială a nivelului de valorificare socială, elaborarea planului național de dezvoltare a științei și tehnologiei semnificant al nivelului integrării științei și tehnologiei cu viața social-economică (Ileana Ionescu-Sisești).

Dezbaterile consacrate problemelor specifice ale dezvoltării cunoașterii științifice în epoca contemporană și a implicațiilor complexe ale acestora în viața socială s-au concentrat, între altele, în domeniul modalităților de validare și de evaluare a realizărilor științifice, verigă esențială, atât în determinarea obiectivelor, strategiilor și programelor de dezvoltare a științei, cât și în valorificarea și difuziunea socială a acestora.

În acest context, în dezbateri s-a reliefat importanța ca în evaluarea obiectivă a tendințelor dezvoltării, ca și a eficienței cercetării științifice să se facă distincție între modelul tehnocratic de considerare și evaluare a contribuției științelor la dezvoltarea socială, potrivit căruia esențial este a se determina prin ce au contribuit ele sau vor trebui să contribuie la a se obține în producția socială „mai mult”, „mai bun”, „mai eficient” și alte modele posibile care situează drept criterii de dezvoltare și eficiență a cercetării, măsura în care aceasta este deschizătoare de noi orizonturi, de direcții, de reflecție și acțiune în perspectivă, măsura în care creează un curent de opinie în favoarea aplicării practice a unor idei, teze, doctrine sau măsuri politice, măsura în care creează noi valori culturale, politice sau ideologice și acționează ca factor de civilizație, măsura în care contribuie la cultivarea capacității de a învăța din experiența proprie sau din experiența altora ș.a.m.d. Aceste situații, ca și altele care ar putea fi aduse în discuție, generează o stringentă necesitate de a se merge spre fundamental în științele sociale, de a se promova, în mai mare măsură, un profund spirit de reflexie asupra conținutului și metodologiei specifice a științelor sociale, de stabilire a unor legături mai adânci între științele sociale și practica social-politică (Stefan Costea).

Conceptia generală privind rolul S + T pentru dezvoltare, ponderea diferitelorarii în cadrul relațiilor știință, tehnologie, societate, orientările de ansamblu care direcționează dezvoltarea modelului și sistemului de valori și criteriile în raport cu care e evaluată dinamica științei și tehnologiei se reflectă în politica științei specifice pentru fiecare etapă. Un cadru de dezbateri și abordare interdisciplinară a acestei problematice complexe, cu accentul pe studierea principiilor, mecanismelor, acțiunilor concrete ce concurează la realizarea obiectivelor socio-economice ale dezvoltării din domeniul științei și tehnologiei este oferit de Comisia „politica științei” din cadrul Asociației Oamenilor de Știință din R.S.R. Au fost prezentate principalele orientări relevate de activitatea Comisiei omoloage a Organizației Mondiale a Oamenilor de Știință și direcțiile de cooperare dintre cele două comisii consacrate politicii științei (Sandu Stoichița).

Discuțiile vii care au urmat comunicărilor au reliefat actualitatea și complexitatea problemelor abordate, îmbogățind cu numeroase idei orizontul tematic inițial. O problemă care a polarizat mai multe luări de cuvânt a constituit-o calitatea omului de știință urmărită sub diferite aspecte precum sînt formarea cadrelor, raportul dintre pregătirea generală și specializare, tripla ipostază a omului de știință: a. creator (producător) al rezultatelor științifice; b. receptor și beneficiar al produselor tehnologiei și industriei, capacitatea sa de creație fiind condiționată de posibilitățile oferite de acestea din urmă și c. factor activ, cu dreptul și obligația de a se implica în toate domeniile de activitate ale vieții sociale.

Prin tematica abordată, conținutul dezbaterilor și propunerile formulate sesiunea „Societate, știință, politica științei” s-a dovedit a fi o reuniune științifică eficientă, una dintre concluziile finale fiind că asemenea manifestări ar trebui organizate și în viitor.

Ileana Ionescu-Sisești, Sarin Mitulescu

redăce în actualitate formula clasică de cercetare bazată pe cunoaşterea directă în grup.

Participarea socială a tineretului la progresul multilateral al societăţii româneşti — Sesiune de comunicări şi referate dedicată aniversării a 65 de ani de la crearea U.T.C. şi a 30 de ani de la înfiinţarea U.A.S.C.R. — Sinaia, iunie 1987

În zilele de 18–20 iunie a.c. s-au desfăşurat la Sinaia lucrările sesiunii ştiinţifice *Participarea socială a tineretului la progresul multilateral al societăţii româneşti*, organizată de Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului — Filiala Prahova şi UASC din Institutul de Petrol şi Gaze Ploieşti, sub egida Comitetului Judeţean Prahova al Uniunii Tineretului Comunist.

Făcând parte dintre manifestările ştiinţifice ale Centrului de Cercetări pentru Problemele Tineretului devenite tradiţionale, sesiunea de anul acesta a fost dedicată Aniversării a 65 de ani de la crearea Uniunii Tineretului Comunist şi a 30 de ani de la înfiinţarea U.A.S.C.R., întrunind o participare numeroasă a cercetătorilor, cadrelor didactice, activiştilor din domeniul muncii politico-ideologice şi a altor specialiști preocupați de studierea problemelor prezente şi de viitor ale tineretului.

Lucrările reuniunii s-au desfăşurat în plen şi pe trei secţiuni: istorie şi ştiinţe politice, economie socialistă, filosofie-sociologie.

Lucrările în plen au fost deschise de Sorin Bucur, Prim-secretar al Comitetului Judeţean — Prahova al UTC, care a evidenţiat — în contextul politicii P.C.R. — însemnătatea participării tineretului la dezvoltarea social-economică şi fundamentarea deciziei prin cercetare. Ion Despan, Directorul Cabinetului judeţean pentru activitatea ideologică şi politico-educativă de pe lângă Comitetul Judeţean Prahova al P.C.R. s-a axat pe rolul filialei CCPT în cercetarea problemelor locale, pe colaborarea dintre factorii de decizie în cercetare, probleme axate pe indicaţiile ce decurg din documentele Congresului al XIII al P.C.R. În încheierea lucrărilor în plen, V. Basiliade, cercetător principal la CCPT s-a, referit la tradiţiile Filialei CCPT — Prahova, la activitatea de cercetare care se integrează în activitatea CCPT. Totodată a evidenţiat faptul că este una dintre primele filiale din cele 26 — ale CCPT. Referindu-se la sesiunile ştiinţifice organizate de Filiala CCPT — Prahova, V. Basiliade a amintit frumoasa tradiţie pe care o are această filială în organizarea Sesiunilor ştiinţifice, cea de anul acesta constituind a 8-a sesiune organizată în acest sens.

Comunicările şi dezbaterile primei secţiuni au abordat aspecte legate de lupta pentru independenţa ţării dusă de-a lungul secolelor de poporul român, participarea şi contribuţia tineretului la realizarea unităţii naţionale, rolul organizaţiei de tineret în mişcarea antifascistă, angajarea tinerii noastre generaţii în lupta pentru o lume a păcii, securităţii şi înţelegerii între popoare. De asemenea, referatele şi discuţiile au evidenţiat rolul deosebit al activităţii tovarăşului Nicolae Ceauşescu pentru edificarea unei Românie independente şi suverane, contribuţia sa teoretică şi practică la promovarea păcii şi colaborării internaţionale. În acest context s-au înscris comunicările: *Activitatea tovarăşului Nicolae Ceauşescu în anul luptei împotriva fascismului şi războiului, pentru apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale* — exemplu luminos de înaltă dăruire patriotică şi revoluţionară (conf. univ. dr. Ion Spălăţelu — Academia de Studii Social-Politice, de pe lângă C.C. al P.C.R. Bucureşti); *Conducătorul partidului, preşedintele Republicii, tovarăşul Nicolae Ceauşescu — promotor consecvent al păcii şi colaborării internaţionale* (conf. univ. dr. ing. Dumitru Răileanu, lector dr. Viorel Mircea — Univ. Galaţi); *K. Marx şi Fr. Engels despre problema balcanică în a doua jumătate a sec. al XIX-lea şi lupta românilor pentru cucerirea independenţei de stat* (prof. univ. dr. Vasile G. Ionescu — Institutul de Petrol şi Gaze Ploieşti); *Crearea UTC — moment crucial în istoria mişcării revoluţionare şi democratice de tineret din România* (cercet. şt. pr. Constantin Petculescu — Institutul de Studii istorice şi social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R.); *Cucerirea independenţei de stat a României. Consecinţe şi semnificaţii* (lector dr. Gheorghe Iacob — Institutul Politehnic Bucureşti); *Structurile sociale şi pacea în lumea contemporană* (cercet. şt. Cornel Codiţă — Centrul de studii şi cercetări de istorie şi teorie militară Bucureşti); *Securitatea europeană şi pacea lumii* (lector dr. Nicolae Bobică — Institutul Politehnic Iaşi); *Literatura şi „pedagogia păcii”* (prof. Magda Komáromi — Liceul Ind. Brassai Samuel — Cluj-Napoca); *Dreptul la pace — dreptul fundamental al oamenilor de pretutindeni. Poziţia României socialiste, a preşedintelui Nicolae Ceauşescu privind necesitatea asigurării unui climat de pace pentru dezvoltarea patriei, pentru continuitatea vieţii pe planeta noastră* (redactor Bunesu Aristotel — „Scnteia Tineretului”).

În secţiunea de filosofie-sociologie comunicările au cuprins o arie largă de probleme, mergând de la participarea activă a tineretului, la realizarea obiectivelor dezvoltării economico-sociale, până la aspecte vizând formarea şi dezvoltarea personalităţii tinerilor.

Astfel, valorificând preocupările teoretice şi de cercetare concretă, referatele au evidenţiat o serie de caracteristici ale participării tineretului la activitatea productivă, angajarea sa susţinută în direcţia realizării progresului multilateral al societăţii. În acest sens menţionăm

comunicările: *Participarea tineretului prahovean la dezvoltarea economico-socială a județului, la împlinirea istoricelor hotărâri ale Congresului al XIII-lea al PCR* (Sorin Bucur, prim-secretar al Comitetului județean Prahova al UTC); *Tineretul și progresul social* (prof. univ. dr. Ovidiu Bădina — Academia de Studii Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R.); *Democratizarea activității de conducere* (lector univ. Mariana Ciupercescu — Acad. de Studii Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R.); *Preocupări privind creșterea implicării tineretului în procesul auto-conducerii muncitorești* (lector univ. dr. Viorel Mircea, lector univ. Marin Iorga — Univ. Galați); *Angajare și răspundere în participarea tineretului la activitatea întreprinderii* (lector univ. dr. Victor Voicu, lector univ. dr. Andrei Bârna — Univ. Galați); *Progres social — progres uman* (lector dr. Georgeta Tănase — Institutul Politehnic București).

Numeroase comunicări s-au axat asupra proceselor formării și dezvoltării conștiinței socialiste, evidențiind însemnătatea studierii atitudinilor, normelor și valorilor pentru găsirea celor mai eficiente direcții de orientare a muncii educative și politico-ideologice, menită să înzestreze tinăra generație cu o concepție materialist-științifică despre lume, cu un spirit nou, revoluționar, cu o motivație superioară a acțiunilor sale. Dezbaterile asupra problemelor socializării și educației tinerilor au relevat căi însemnate de acțiune în vederea prevenirii și înlăturării unor disfuncționalități în procesul instructiv-educativ, adaptării acestuia la cerințele revoluției științifico-tehnice, stimulării capacității de creație și implicare activă a tinerilor în structuri și personalități puternice cu o largă cultură profesională și politică. În acest context s-au înscris comunicările: *Particularități ale ideologiei și eticii profesionale. Emoțional și rațional în comportamentul moral al colectivităților sociale* (prof. univ. dr. Ion Iordăchel — Academia de Studii Social-Politice de pe lângă C.C. al P.C.R.); *Capacitatea de valorizare — scop și mijloc în educația morală a tineretului* (lector dr. Stan Panturu — Univ. Brașov); *Nivelul de aspirație — vector motivațional fundamental în actul de creație* (lector dr. Dumitru Cristea — Institutul Politehnic București); *Considerații cu privire la eficientizarea propagandei în rândurile tineretului* (asistent univ. Dumitru Borțun — Univ. Brașov); *Relația dintre dinamica aspirațiilor și orientarea școlară și profesională* (prof. Ov. Constantinescu — Liceul Slatina); *Semnificații pedagogice ale strategiilor adolescentine privind reușita în viață* (cercet. št. pr. dr. Dumitru Bazac — Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului); *Socializarea politică a tineretului în practica autoconducerii muncitorești* (cercet. št. Doina Botezatu — Centrul de Cercetări Sociologice al Univ. București); *Valori și aspirații în rândurile studenților* (conf. dr. Adrian Neculau — Univ. Iași); *Socializarea politică a tineretului universitar* (lector univ. dr. Anton Carpinschi — Univ. Iași); *Funcții și disfuncții ale educației moral-juridice a tineretului* (sociolog dr. Sorin M. Rădulescu — Centrul de Cercetări Sociologice al Univ. București); *Despre corectitudinea raporturilor interumane* (asist. univ. Oprea — Institutul Politehnic București); *Probleme ale formării conștiinței juridice a tinerei generații* (cercet. št. pr. George Basiliade — Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului); *Modalități și forme de educație moral-juridică a tineretului în familie și de prevenire a faptelor antisociale în rândul tineretului* (cercet. št. pr. Dan Banciu — Centrul de Cercetări Sociologice al Univ. București); *Trăsături ale educației creativ-cognitive în cadrul societății informatizate* (asist. univ. dr. Maria Cornelia Bărliba — Institutul Politehnic București); *Informatizare și învățămînt; între posibil și dezirabil* (cercet. št. Doina Dragomirescu — Centrul de Cercetări Sociologice București); *Logica, ingineria cunoașterii și instruirea tinerei generații* (prof. univ. dr. Cornel Popa — Institutul Politehnic București); *Filosofia și studentul-inginer* (prof. univ. Valentin Mureșan, asist. ing. Vasile Bostan — Institutul Politehnic București); *Învățămîntul și pregătirea pentru cooperare profesională* (cercet. št. Dinu Țenovici — Centrul de Cercetări Sociologice al Univ. București); *Educație și participare* (Vasile Despan, director al Cabinetului județean Prahova pentru activitate ideologică și politico-educativă); *Rolul componentelor motivaționale în formarea și perfecționarea forței de muncă* (psiholog pr. Sofia Nemeș — Centrul de Științe Sociale Cluj-Napoca); *Ruptură de comunicație sau progres științific?* (sociolog Vasile Pirău — Centrul de Cercetări Sociologice al Univ. București); *Cultura juridică socialistă și rolul ei în formarea personalității umane* (jurist Ioan P. Dumitrică — Tribunalul județean Prahova); *Cultura, între tradiție și modernitate* (cercet. št. pr. dr. Constantin Schifirneț — Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului).

De asemenea, sesiunea a prilejuit un fructuos schimb de opinii asupra unor aspecte metodologice ale cercetării științifice. În acest sens, contribuții interesante au adus comunicările: *Eficiența învățămîntului politico-ideologic de partid. Conceptul de eficiență; criteriul de apreciere* (sociolog Gheorghe Spineanu, șef secție propagandă Comitetul județean Prahova al PCR); *Un indicator al măsurării distanței sociale dintre soți* (cercet. št. pr. Alexandru Bejan — Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului); *Participarea socială a tineretului: un concept operațional?* (asist. univ. Mihai Dumitru — Institutul de Petrol și Gaze Ploiești); *Sociologia tineretului și matematica. Asupra unui procedeu de evaluare a atitudinilor: analiza discriminatorie* (conf. univ. dr. Constantin Gh. Popa, asist. univ. Mihai Dumitru — Institutul de Petrol și Gaze Ploiești); *Probabilitatea ca măsură a hazardului și ca instrument în modelarea proceselor sociale* (conf. dr. Miron I. Oprea — Institutul de Petrol și Gaze Ploiești).

Calitatea comunicărilor și nivelul științific ridicat al dezbaterilor au contribuit la succesul acestei manifestări, la care s-a alăturat inițiativa lăudabilă a organizatorilor de a oferi participanților volumul comunicărilor sesiunii.

Doina Bolezadu

Probleme actuale ale accelerării promovării noilor materiale și elemente de construcții — Dezbateri științifice, iunie 1987

În ziua de 24 iunie, a.e., Academia de Științe Sociale și Politice a organizat, în colaborare cu Institutul Central de Cercetare și Proiectare în Construcții și Academia de Studii Economice, o dezbateri științifică interdisciplinară în cadrul sedinței de lucru a Laboratorului de ecologie umană, produs, calitatea vieții. Manifestarea a fost prilejuită și de cursul post-universitar organizat la A.S.E.

Cuprinsă în ciclul „Calitate și dezvoltare în lumina documentelor programatice ale partidului”, dezbateră s-a desfășurat pe tema: „Probleme actuale ale accelerării promovării noilor materiale și elemente de construcții”, întrunind prin caracterul său interdisciplinar o arie largă de specialiști din cele mai diverse domenii de activitate (cercetători științifici, cadre didactice, sociologi, economiști, ingineri, arhitecți ș.a.). Era firesc, asadar, ca discuțiile să fie polarizate de coordonatele introducerii unor noi produse în acest domeniu: de la proiectare, fabricare, utilizare până la recuperarea și re folosirea lor. În acest sens, s-a încercat o identificare a unor factori și mecanisme care favorizează sau frânează crearea și valorificarea noilor materiale și elemente de construcții. Prezentăm succint tematica orientativă care a jalonat dezbaterile:

1. Obiective și direcții actuale în domeniul construcțiilor;
2. Eficiență, calitate și performanță în construcții: 2.1. către un model integrator al calității în construcții; 2.2. calitate și performanță în construcții; 2.3. de la eficiență tehnico-economică la eficacitatea socială.
3. Probleme socio-umane, ecologice, tehnologice și economice în promovarea noilor materiale și elemente de construcții: 3.1. exigențele ecologice și sanologice în realizarea materialelor și elementelor de construcții; 3.2. criteriile și exigențe socio-umane în construcții în perspectiva calității vieții. 3.3. tendințe actuale în evoluția tehnologiei în domeniul materialelor și elementelor de construcții.

Dialogul interdisciplinar prilejuit de dezbateri a scos în evidență o serie de aspecte importante privind factorii determinanți ai accelerării promovării noilor materiale și elemente de construcții.

Această temă a fost abordată de o analiză introductivă realizată de Ștefan Costea, secretar științific al ASSP. În cadrul de referință al unei perspective sistemice se descriu câteva paliere ale relației de determinare pentru a se schița apoi unele direcții de acțiune posibile în rezolvarea problemelor. Factorii avuți în vedere sînt cei instituționali, tehnologici, dar mai ales cei economici și sociali pe care se pune un accent deosebit. Economicul este înțeles ca un ansamblu de activități și procese gravitînd în jurul gestionării eficiente a unor resurse limitate, cînd sînt menite să asigure satisfacerea unor necesități (nelimitate) mereu reînnoite.

Probleme de genul modului de alocare a resurselor — în domeniul construcțiilor — stă în atenția politicii economice a P.C.R., și prin aceasta, factorii socio-umani devin obiect al analizei. Sînt implicate două tipuri de chestiuni. Pe de o parte, omul apare ca nucleu al modelelor de dezvoltare fiind atât țel final al acestora cît și țel în măsură să se bucure de rezultatul muncii sale. Pe de altă parte, se face referire la resursele umane ca forță de muncă inepuizabilă în timp. Continuînd ideile legate de strategiile P.C.R. de dezvoltare a domeniului construcțiilor, Gh. Polizu, director general adjunct la ICCPDC, a enunțat, pe baza documentelor programatice ale Congresului al XIII-lea, principalele jaloane orientative referitoare la acest subiect. Toate acestea au ca premisă formarea tehnologiilor de mare randament, diversificarea și industrializarea construcțiilor. Dintre direcțiile de acțiune prezentate desprindem următoarele: dezvoltarea unei producții de elemente de construcții, reducerea greutății, valorificarea resurselor secundare, cunoașterea, stăpînirea și integrarea energiei, creșterea productivității muncii, îmbunătățirea tehnologiilor în construcții, ș.a.

Pe aceste căi se tinde ca pînă în anul 2020 să se modernizeze și să se reconstruiască centrele rezidențiale și cele social-culturale. De asemenea se prevăd și o serie de alte obiective de interes economic sau social cum ar fi: lucrări de echipare, reciclare, epurarea apei, asigurarea energiei necesare prin utilizarea centralelor nucleare-electrice pentru și prin valorificarea resurselor geotermale, amenajări hidrotehnice complexe (pentru asigurarea apei pentru agricultură și procesele industriale), explorări miniere, petroliere, transport rutier sau efectuarea unor lucrări speciale (turnuri de tv., depozite de deseuri radioactive) ș.a.

Măsurile preconizate de conducerea superioară de partid sînt destinate să ducă la obținerea unor tehnologii pentru modernizarea construcțiilor, pentru reciclarea și valorificarea superioară a resurselor în condițiile reducerii factorilor perturbatori ai echilibrului ecologic. Toate acestea se pot înlăptui în condițiile perfecționării sistemului organizațional și informațional care să asigure o creștere a calității produselor și implicit o creștere a competitivității lor în procesul schimbului internațional de valori.

Exigențele speciale ale calității construcțiilor sînt relevante în continuare de M. Lupan de la ICPDC, care situează această problemă în conexiune cu progresul tehnic și creșterea calității vieții. Acești doi factori determină două unghiuri de abordare a construcțiilor: ca ramură a producției materiale și, respectiv, ca obiect de folosință îndelungată pentru utilizatori (satisfacă nevoia de adăpostire). În acest sens se propune o perspectivă globală asupra conceptului de calitate legat de ideea de performanță definită ca limită, nivel sub care nu se mai satisfac exigențele utilizatorului. Iată de ce eficiența în acest domeniu este legată de stabilitate structurală și durabilitate în raport cu procesul natural de îmbătrînire și degradare a clădirii. Aceasta aduce în discuție problema exploatării construcției ca o modalitate de gestionare a rezistenței. Pe această linie argumentativă se propune o proiectare multifuncțională în spațiu și timp care să țină seama de optimizarea costului global, format pe lângă costul investiției inițiale din costul de întreținere pe toată durata de viață.

Deplasarea de accent de la construire la construcție este revendicată și de Vlad Dumitrescu — de la ICPMC. Pentru a răspunde la întrebarea „ce se va întîmpla cu construcția”, va trebui să se restructureze concepția despre „cum construim”, ceea ce ridică din nou problema costurilor de după construire. Deocamdată, cercetarea materialelor de construcție se face pe fragmente izolate și nu are în vedere ce elemente ar fi necesare pentru o clădire bună.

Iată de ce Șt. Barton (de la IPCT) consideră ca imperios necesară o cercetare interdisciplinară care să depășească stadiul actual caracterizat prin dispersie profesională și lipsă de cooperare. Totodată, se impune o mai bună funcționalitate a sistemului informațional în acest domeniu.

Ideea va fi continuată de Șerban Lazăr (INCERC), care atribuie mecanismelor instituționale și relațiilor dintre instituții unele lipsuri privind exploatarea, întreținerea și utilizarea clădirii. Factorii interesați sînt insuficient corelați în activitatea lor.

Pentru o mai strînsă interdependență a acestora pledează și Marilena Mielosî, reprezentantă a DGDA-ului. Numai astfel s-ar putea asigura o adaptare a construcției la cerințele utilizatorului, atît în ce privește concepția cit și realizarea. Deocamdată nu se țin seama de aceste revendicări realiste în ce privește confortul. Ca dovadă lipsa de adaptare termică a clădirii în condițiile scăderii temperaturii interioare produce condensul. Și apoi nu se asigură boxe, spații suficiente etc.

Alți vorbitori au ridicat chestiunea reciclării produselor și a materialelor de construcții (Al. Gheorghiu, B. Cotigaru de la A.S.E. și I. Popa — ICPDC). În acest context prof. Al. Gheorghiu — decan al Facultății de Finanțe și Contabilitate propune o viziune holistă. Costul global vizează, într-o abordare sistemică, fazele circulației produsului de la prezentarea ideală cu proiectare, pînă la reciclarea și integrarea lui în natură. Astfel se pot evidenția efectele sociale cuantificabile și se pot prezenta soluții în fiecare stadiu. Căci nu trebuie uitat că dacă economicul este factor determinant el este în același timp influențat. O asemenea concepție integratoare ar ține seama de o gamă mai largă de soluții la probleme economice, de la prețuri, amortismente, investiții ca instrumente economice la relații de interdependență instituțională, lărgirea piețelor etc.

Unele dezbateri s-au purtat în jurul problemelor ridicate de impactul progresului tehnic asupra construcțiilor (R. Constantinescu, director INCERC, Radu Negru, IPCT) și de găsirea căilor de promovare a unor materiale de construcții noi (C. Ogășteanu, ICPDC).

Concluzia principală a dezbaterii a evidențiat necesitatea unei mai strînse cooperări profesionale, interdisciplinare, pentru stabilirea și stimularea factorilor economici, sociali și științifico-tehnologici în cercetarea întreprinsă într-un domeniu inextricabil legat de propria noastră viață: al construcțiilor. Numai astfel s-ar putea înlăptui o mai bună adecvare a acestui produs specific la exigențele fiecăruia dintre noi, care ne identificăm cu stralul de utilizatori.

În acest scop s-a desfășurat și această dezbatere, ca o deschidere spre dialog și o promisiune a unor angajamente comune, care să fuzioneze perspectivele disciplinare diverse într-un scop unic: creșterea eficienței activității de cercetare în domeniul supus demersului analitic înfățișat aici.

Vasile Prău

Conferința europeană de demografie — Jyväskylä, Finlanda, iunie 1987

Un observator atent al evoluției demografiei în ultimele două decenii va consemna creșterea considerabilă a numărului de institute și de reviste de demografie, a manifestărilor științifice naționale și internaționale, a literaturii consacrate problemelor populației. Interesul sporit, pentru demografie, puternic stimulat de cele două conferințe mondiale ale populației, organizate de O.N.U. (București, 1974 și Mexico, 1984), se explică prin creșterea complexității fenomenelor demografice — amintim „explozia demografică” în țările în curs de dezvoltare și scăderea de lungă durată a natalității în țările dezvoltate — și prin necesitatea unor măsuri de politică care să influențeze tendințele demografice în sensul dorit de strategia dezvoltării social-economice.

Creșterii cantitative a demografiei îi corespund lărgirea tematicii ei, perfecționarea metodelor și a modelelor, crearea de noi metode, favorizate de teoria sistemelor, cibernetica, de teoria probabilităților și, drept consecință, sporirea puterii analizei cauzale a demografiei.

În acest an, când se împlinesc 325 ani de la fundamentarea demografiei ca știință, datorită celebrei cărți a lui John Greunt, *Natural and Political Observations... upon the Bills of Mortality*, demografia se înfățișează ca știință dinamică, cu un vast cîmp de cercetare și cu importante realizări în cîmpul cunoașterii.

O nouă dovadă în acest sens este recenta Conferință Europeană de Demografie, organizată de Uniunea Internațională pentru studiul științific al populației (UISSP), de Asociația Europeană pentru studiul populației (EASP) și de „Consortiul finlandez” (FINNCO), acesta grupînd: Societatea finlandeză de demografie, Federația finlandeză pentru populație și bunăstare a familiei și Oficiul Central de Statistică, ale cărei lucrări s-au desfășurat la Universitatea din Jyväskylä (11–16 iunie 1987).

Uniunea Internațională pentru studiul științific al populației (președinte: prof. W. Brass, London School of Hygiene and Tropical Medicine), a fost înființată în 1928 și este cea mai largă organizație internațională profesională a oamenilor de știință ce se ocupă cu populația, cu cei 1792 membri din 114 țări. Conferințele generale se țin o dată la 4 ani: ultima, la Florența (1985), următoarea, în 1987. În răstimpul dintre două conferințe generale, UISSP organizează o conferință cu caracter mai limitat; activitatea științifică este continuă, desfășurată în comitetele și grupele sale de lucru. Asociația europeană pentru studiul populației EAPS (președinte: prof. D. J. Van de Kaa, directorul Institutului Interuniversitar de Demografie din Olanda), a luat ființă în 1983, cu sediul la Haga², reunind oameni de știință din Europa, deși este permisă și prezența membrilor din alte continente. Avînd aceeași periodicitate de 4 ani, E.A.P.S. a organizat, în 1987, prima sa conferință generală, asociîndu-se în acest scop cu U.I.S.S.P. Gazdele finlandeze au colaborat strîns cu cele două societăți internaționale, creînd condiții optime pentru desfășurarea Conferinței europene de demografie 1987.

La Conferință au participat aproximativ 400 de oameni de știință din peste 30 de țări. Covîrșitoarea majoritate a participanților veneau din țările europene; au fost prezenți însă și oameni de știință din S.U.A., Canada, Australia. În ședințele plenare au fost prezentate șapte rapoarte de bază: în ședințele speciale („sesiuni”), în număr de 25, au fost înfățișate peste 130 de comunicări („spontane”), urmate de discuții. Ședințele plenare, au fost conduse de un președinte; raportul de bază este întocmit de „organizator”; după care „comentatorul” („discussant”) își expune opiniile — de multe ori critice — în legătură cu raportul prezentat. Discuțiile se desfășoară după consumarea celor două momente, cu intervenții spontane. Ședințele speciale („sesiuni”) au și ele un președinte, a cărui sarcină este să prezinte în rezumat comunicările spontane aferente sesiunii sale; un comentator face observații pe marginea acestora, după care urmează discuțiile. Forma folosită la actuala conferință s-a dovedit că se poate dovedi eficientă și operativă. Rapoartele la ședințele plenare, pregătite în volum, au fost difuzate din timp participanților; de asemenea o bună parte din comunicările spontane au fost și ele distribuite înainte de conferință.

¹ După ultimele informații numărul de reviste de demografie pe glob se ridică la aproape 90 (CICRED, FNUAP, număr 43, Janvier-Mars 1987. „Revue des revues démographiques”).

² Din 1985 EAPS editează „European Journal of Population” (Revue européenne de démographie), cu patru apariții anuale.

Oamenii de știință la Conferință reprezentau diferite domenii: demografie, sociologie, economie politică, istorie, antropologie culturală, statistică, matematică. Printre aceștia, personalități de prim rang, nume bine cunoscute prin activitatea lor științifică din care amintim: W. Brass, E. Grebenik, (Anglia); J. Pollard (Australia); G. Wunsch (Belgia); Minko Minkov (Bulgaria); Z. Pavlik (Cehoslovacia); P. C. Matthiessen (Danemarca); H. J. Hoffmann-Nowotny (Elveția); Altti Majava (Finlanda); G. Calot, J.-C. Chesnais, J. Hecht, A. Monnier, P. Paillat, L. Roussel, J. Vallin (Franța); P. Khalatbari, (R. D. Germană); Ch. Hohn, W. Linke, J. Schmid (R. F. Germania); A. Golini (Italia); M. Macura (Iugoslavia); D. J. Van de Kaa (Olanda); J. Holzer (Polonia); E. Hofsten, J. Hoem (Suedia); P. Demeny, Ch. Westoff (S.U.A.); A. Klinger (Ungaria); V. Bodrova (U.R.S.S.).

Tematica Conferinței europene de demografie, așa cum poate fi apreciată din rapoartele de bază și comunicările prezentate la sesiunile speciale, deși are un caracter general demografic (fertilitate, mortalitate, structuri demografice, migrație, recensăminte, anchete demografice etc.), a fost adaptată specificului tendințelor demografice din Europa, din țările dezvoltate. Titlul general: *Rezultate și perspective* se referă la tendințele demografice recente și la evoluția lor viitoare, făcând bilanțul studiilor oamenilor de știință din ultimii ani.

În ședințele plenare, rapoartele au avut următoarele teme: 1. *Perspectivile demografice ale Europei* (M. Macura); 2. *Fertilitatea din Europa după 1960: convergență sau divergență?* (Chantal Blayo); 3. *Viitorul familiei* (H. J. Hoffmann-Nowotny); 4. *Inegalitatea socială în fața morții* (T. Valkonen); 5. *Migrația populației. Tipologia, culegerea datelor, tendințe, politici* (A. Golini); 6. *Evoluția demografică, creșterea economică și bunăstarea socială* (J. Ernisch și H. Joshi) și 7. *Răspunsul și efectele politicilor asupra tendințelor demografice* (A. Klinger).

Pentru înțelegerea corectă a tematicii dezbătute la Conferință trebuie să amintim — fie și numai succint — tendințele demografice din Europa: scăderea continuă a fertilității populației din Europa — marea majoritate a țărilor occidentale nu își mai asigură înlocuirea simplă a generațiilor (nivelul necesar 2,1 copii) —, scăderea nupțialității, creșterea divorțialității, apariția și extinderea de noi modele matrimoniale — uniune consensuală, coabitare fără căsătorie, adică refuzul căsătoriei legale, potrivit codului civil —, creșterea mai lentă a duratei medii de viață, noi tipologii ale mortalității generale, reducerea migrației internaționale și instalarea unor curente de migrație de „reîntoarcere” și accentuarea îmbătrânirii demografice, împreună cu cortegiul de consecințe sociale, economice, sanitare cu care se confruntă societatea.

În aceste condiții, perspectivele populației — așa cum apar în ultimele proiectări O.N.U. și comentate la Conferință — au un grad de incertitudine. Numărul populației unor țări occidentale a început să scadă; altele vor cunoaște aceeași tendință în primele decade ale secolului XXI-lea. Se vorbește tot mai insistent de cea de a „două tranziție demografică”³. Să mai amintim că raportul „Viitorul familiei”, întocmit de un renumit sociolog, prof. H. J. Hoffmann-Nowotny, de la Universitatea din Zürich, după ce a inventariat tendințele noi în domeniul căsătoriei și al familiei, a formulat păreri pesimiste în legătură cu viitorul acestei instituții mult milenare care este familia. Continuarea îmbătrânirii demografice a populației, în schimb, generează sarcini uriașe asupra societății: creșterea numărului de pensionari, a asistenței sociale, a consumului de servicii medicale, fără să ne mai referim la aspectele psihologice și sociologice ale gerontologiei.

Tematica sesiunilor sociale a fost mult mai întinsă: totuși este ușor de decelat prezența obsesivă a aceluiași probleme fundamentale. Îmbătrânirea demografică, de pildă, a fost examinată, din diferite unghiuri de vedere, în trei sesiuni. Au mai fost discutate și probleme din domeniul teoriei populației (Platon, J. Graunt), apoi cele legate de recensămintele populației din 1990, pentru care se fac intense pregătiri sub egida O.N.U.

Nu este lipsit de interes să precizăm că multe comunicări se bazează pe rezultatele unor anchete de teren — formă tot mai des practică în ultimele două decenii — că metodele matematice, simularea, teoria sistemelor își extind cimpul de aplicare.

Cel ce semnează aceste rânduri a prezentat comunicarea „Modelul nupțial românesc în contextul european”, subliniind vitalitatea modelului respectiv și necesitatea abordării acestuia de către științe precum: antropologia socială, etnografia, istoria mentalităților, psihologia socială, pentru a se putea ajunge la explicații cauzale și la estimări prospective fiabile.

Schimbul de opinii, într-un climat științific dominat de profesionalitate, obiectivitate și răspundere, a fost marele câștig al Conferinței europene de demografie și, deci, al științelor care se ocupă de populație. Întrucât Conferința a făcut un bilanț al cercetării demografice unele comunicări vor fi prezentate, fie sub formă de referat, în revista noastră care, de-a lungul

³ Dirk J. van de Kaa, *Europe's second demographic transition*, în: „Population Bulletin” vol. 42, Nr. 1, March, 1987. A publication of the Population Reference Bureau.

anilor, a informat sistematic cititorii din România cu privire la principalele manifestări științifice internaționale în domeniul demografiei.

Prof. dr. Vladimir Trebici

Sociologia dreptului și științele juridice — Întâlnire anuală a Comitetului de cercetare pentru sociologia dreptului — Sofia, iunie 1987

În perioada 31 mai — 3 iunie 1987 a avut loc la Sofia (R. P. Bulgaria) întâlnirea anuală a Comitetului pentru cercetare în sociologia dreptului de pe lângă Asociația Internațională de Sociologie. La această reuniune internațională au participat din partea țării noastre Sofia Popescu, cercetător la Institutul de cercetări juridice, Dan Banciu și Sorin M. Rădulescu, cercetători la Centrul de Cercetări Sociologice al Universității București.

Întâlnirea din acest an, avînd ca temă: „*Sociologia dreptului și științele juridice*”, a fost organizată de Comitetul de cercetare pentru sociologia dreptului de pe lângă AIS, în colaborare cu Academia Bulgară de științe, Asociația bulgară de sociologie (Comitetul de cercetare pentru sociologia dreptului), Asociația bulgară a juriștilor, Institutul pentru știința statului și dreptului ș.a. Din comitetul bulgar de organizare au făcut parte și au participat la lucrări o serie de personalități marcante ale vieții cultural-științifice și politice din R. P. Bulgaria, cum ar fi: academicianul Yaroslav Radev (vicepreședinte al Consiliului de stat al R. P. Bulgaria și președinte al Consiliului legislativ al R. P. Bulgaria), Niko Yahiel (președinte al Asociației bulgare de sociologie), Svetla Dascalova (Ministrul Justiției al R. P. Bulgaria), Radi Vassilev-Radev (vicepreședinte al Asociației bulgare de sociologie) ș.a.

La această reuniune au participat 69 de cercetători, specialiști și practicieni din domeniul dreptului, justiției, profesori și conferențieri în sociologia dreptului reprezentînd 16 țări: R. P. Bulgaria, Egipt, R. P. Polonă, R. S. România, U.R.S.S., Statele Unite, Canada, Belgia, Japonia, R. S. Cehoslovacă, Italia, Belgia, Franța, R. D. Germană, Israel, R. F. Germania și Grecia.

Întâlnirea s-a desfășurat în Palatul culturii „Liudmila Jivkova”, pe parcursul a 3 zile, după cum urmează:

— 31 mai 1987, deschiderea lucrărilor și o sesiune, plenară „A”, avînd ca temă generală: „*Sociologia dreptului și științele juridice*”;

— 1 iunie 1987 continuarea sesiunii plenare „A” (inclusiv concluziile finale) și desfășurarea sesiunii plenare „B”, avînd ca temă: „*Sociologia dreptului, sociologia criminalității, criminologie*”;

— 2 iunie 1987 a fost organizată o excursie cu autocarul în orașul Plovdiv, cu vizitarea orașului și a vestigiilor istorice, precum și vizitarea minăstirii Backovo;

— 3 iunie 1987 s-au desfășurat lucrări pe 3 grupe de lucru („Profesii legate de drept”, „Cercetări în curs de realizare” și „Sisteme de drept și sisteme sociale”) și două sesiuni speciale ale Institutului de sociologia dreptului pentru Europa (ISLE) și ale publicațiilor periodice „Ratio Juris” și „International Journal of Jurisprudence and Philosophie of Law”; în aceeași zi, a avut loc ședința plenară de închidere a lucrărilor reuniunii, concluzii generale, comunicări organizatorice etc.

Delegația română a participat integral la desfășurarea lucrărilor sesiunilor plenare „A” și „B” și la grupul de lucru intitulat: „Cercetări în realizare”, unde a prezentat, două comunicări: „Contribuția cercetării sociologice din R. S. România la perfecționarea normelor și principiilor de drept socialiste” (Dan Banciu, Sorin M. Rădulescu) și „Sociologia juridică în R. S. România în perioada 1965—1986” (Sofia Popescu). Lucrările reuniunii s-au desfășurat într-un spirit de colaborare și înțelegere științifică, realizîndu-se un schimb util de idei și opinii în legătură cu stadiul actual și perspectivele evoluției științelor juridice în general, al sociologiei dreptului în special, utilizarea în științele juridice a noțiunilor și conceptelor sociologice, modalități de colaborare între juriști și sociologi, aplicarea rezultatelor și concluziilor cercetărilor juridice și sociologice în legislație etc. Astfel, la sesiunea plenară „A” au fost prezentate 3 rapoarte generale de către: Yaroslav Radev (R. P. Bulgaria) — „*Sociologia dreptului și științele juridice*”, Maria-Borucka-Artova (R. P. Polonă) — „*Sociologia dreptului în științele juridice*” și Michel Van de Kerchove (Belgia) — „Cum să concepem în prezent știința dreptului”, pe marginea acestor rapoarte avînd loc mai multe intervenții: Radi Vassilev-Radev (R. P. Bulgaria), Vincenzo Ferrari (Italia), Michael Freidman (SUA), Andras Sajo (R. P. Ungară) și alții. Deși s-a evidențiat faptul că, în prezent, există 3 puncte de vedere în abordarea raporturilor dintre drept și sociologie (descriptiv, analitic și prescriptiv), în rapoarte și intervenții a predominat punctul de vedere *normativ* în evaluarea și considerarea principalelor probleme ale socio-

demografiei, cu puterea apăsătoare

logiei dreptului (sistemul de norme, legislația, aplicarea legii, sursele dreptului, „agenții” dreptului etc.). Punetul de vedere și viziunea juridică despre principalele probleme discutate, au fost chiar excesive, majoritatea participanților fiind de formație juristi. Acest lucru s-a observat și în maniera diferită de a concepe raporturile dintre sociologie și drept, existind, de fapt, o *sociologie a dreptului* (profesată în special de juristi, practicieni și specialiști în științele juridice) și *sociologia în drept* (profesată în special de sociologi și „juris-sociologi”, prin utilizarea conceptelor și tehnicilor de cercetare sociologice în drept). În concluzii s-a reafirmat necesitatea și utilizarea sociologiei dreptului care tinde să devină, de asemenea, o știință aplicativă și care și-a găsit deja unele aplicații practice mai ales în domeniul legislației. Nu au fost luate în discuție modalitățile de aplicare în drept a tehnicilor de investigație sociologice și nici modalitățile de colaborare interdisciplinară între juristi și sociologi în domeniul perfecționării legislației și normelor de drept.

Sesiunea plenară „B” s-a desfășurat prin prezentarea unui referat general de către Dimitri Kalogeropoulos (Franța), intitulat: „Raporturile între sociologia dreptului, sociologia criminalității și criminologie”, care a făcut de fapt un istoric al apariției și fundamentării sociologiei criminalității și criminologiei ca științe interdisciplinare avind ca obiectiv principal identificarea cauzelor și condițiilor generatoare de criminalitate în societate, identificarea timpurie a cazurilor predispuse spre criminalitate, elaborarea unor metode de tratament și neutralizare a persoanelor cu manifestări criminale la nivel național și internațional. Intervențiile s-au axat, cu precădere, asupra problemei ce este și ce ar trebui să fie sociologia criminalității și care este denumirea cea mai corectă pentru această disciplină: sociologia crimei, sociologia criminalității sau criminologie? Comparativ cu terminologia utilizată în țara noastră pentru această disciplină (sociologia devianței, sociologia delinvenței), în multe țări (inclusiv țări socialiste) apare tot mai frecvent această denumire de *sociologia criminalității* sau *sociologia crimei*, motivată de necesitatea accentuării gravității și intensității fenomenului criminal (inclusiv cele mai grave delict și infracțiuni), cit și de necesitatea identificării și eradicării factorilor macrosociale și microsociale generatori de criminalitate.

Grupul de lucru intitulat: „Cercetări în realizare” la care a participat și delegația noastră și-a desfășurat lucrările prin prezentarea unor scurte comunicări (în total au fost prezentate 19 comunicări), majoritatea dintre ele centrându-se pe aspectele prevenirii și combaterii manifestărilor delinvențe și criminale în diferite țări, altele făcând referiri la cercetări realizate în direcția cunoașterii legislației și normelor juridice, perfecționarea cadrului legislației etc. De pildă comunicările susținute de reprezentanții unor țări socialiste (R. P. Bulgaria, R. P. Polonă, R. S. Cehoslovacă) au evidențiat faptul că în prezent se constată în aceste țări o creștere a manifestărilor antisociale comise de adulți (în special infracțiuni de corupție, luare și dare de mită, trafic de influență) și tineri (chiar apariția unor manifestări de toxicomanie în rîndul anumitor tineri).

În cadrul acestei grupe de lucru, reprezentanții Centrului de Cercetări Sociologice au prezentat comunicarea: *Contribuția cercetării sociologice din țara noastră la perfecționarea principiilor și normelor de drept socialiste*, în care au fost evidențiate următoarele aspecte: 1. perfecționarea cadrului juridic și a modelului etico-normativ al societății românești în ultima perioadă de timp, prin adoptarea unor măsuri politico-juridice privind creșterea participării directe a colectivității sociale, a opiniei publice, a organizațiilor de masă și obștești, în înfăptuirea justiției și realizarea legalității socialiste; crearea unui ansamblu original de instituții și norme de exercitare a controlului social, diversificarea sistemului de sancțiuni premiale și educative și reducerea celui represiv-sancționatoriu etc.; 2. necesitatea cunoașterii legislației în toate mediile sociale, prin acțiune concertată a tuturor factorilor de socializare (familie, școală, organizații de muncă, de masă și obștești, opinie publică); 3. rolul și funcțiile principalelor instituții sociale în apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste; 4. prevenirea manifestărilor negative și antisociale în rîndul anumitor categorii de indivizi, perfecționarea sistemului de reeducare și recuperare socială a persoanelor cu comportamente delinvențe etc.; 5. rezultatele unor cercetări sociologice întreprinse de diferite institute și centre de cercetare pe problemele menționate mai sus, concluziile și propunerile „de lege ferenda” avansate unor foruri de decizie.

În concluzie, apreciem că utilă și fertilă participarea noastră la această reuniune internațională, atît prin experiența acumulată, cit și prin popularizarea realizărilor cercetării științifice din țara noastră în domeniul sociologiei și dreptului. În finalul reuniunii, profesorul J. Van Houtte a făcut propunerea publică ca membrii delegației române să fie cooptați ca membri în Comitetul de cercetare pentru sociologia dreptului, adresînd această invitație și altor delegații. În timpul reuniunii membrii delegației noastre au primit toate materialele și comunicările prezentate de participanți și au difuzat, la rîndul lor, comunicările susținute, care au fost multiplicate și vor fi publicate într-un volum special dedicat acestei reuniuni. Următoarea reuniune a acestui Comitet se va desfășura în anul 1988 la Bologna (Italia).

Dr. Dan Baneu, Dr. Sorin M. Rădulescu